

Raport narativ asupra activității Transparency International – Moldova în 2009

I. Progrese planificate

Transparency International – Moldova, a fost înregistrată de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova pe data de 14 iunie, 2000.

Una dintre principalele priorități ale organizației Transparency International - Moldova este promovarea unei mișcări anti-coruupție, în scopul convocării celor mai proactive personalități cunoscute în țară drept promotori ai principiilor transparenței, democrației și responsabilității – principii esențiale ale prevenirii corupției.

Obiectivul pe termen lung al TI-Moldova este să îmbunătățească capacitățile naționale de prevenire și combatere a corupției în Republica Moldova.

Rezultatele sunt următoarele:

Rezultatul 1: A fost efectuată cercetarea consecințelor sociale și economice ale corupției în Republica Moldova;

Rezultatul 2: Au fost susținute Eforturile Guvernului de efectuare a activităților anti-coruupție;

Rezultatul 3: A crescut participarea publică în cadrul activităților anti-coruupție și perceperea valorii responsabilității și transparenței în diverse domenii ale vieții publice.

În 2009, Transparency International - Moldova a implementat trei proiecte:

Proiectul finanțat de Oxfam Novib MOL – 503837-0005116 “Societatea civilă împotriva corupției” cu bugetul planificat de 105,776 Euro;

Proiectul finanțat de Auswartiges Amt și de Secretariatul TI “ALAC- Moldova (Centrul de Asistență Anticoruupție pentru Cetățeni) cu bugetul de 43,890 Euro;

Proiectul “Integritate și Rezistență împotriva Corupției Sistemului de Justiție Penală în Statele Europei de Sud-Est” , cu bugetul total de 3,823.91 Euro, finanțat de Secretariatul Inițiativei Regionale Anti-coruupție prin intermediul Secretariatului Consiliului Regional de Cooperare;

Etapa finală (de raportare) a proiectului “Monitorizarea Implementării Programului Preliminar de Țară în domeniul Sistemului Fiscal”, finanțat de Corporația Provocările Mileniului prin intermediul Academiei de Dezvoltare Educațională/USAID cu buget de 3,247 Euro în anul 2009.

În 2009, fondurile proiectului ALAC-Moldova, finanțat de TI și Austwartiges Amt: 209-354.10 SOE 02/2008 au fost utilizate pentru organizarea campaniilor anti-coruupție în 14 regiuni ale Moldovei: Anenii Noi, Ialoveni, Criuleni, Hincesti, Cimislia, Leova, Ungheni, Nisporeni, Calarasi, Soroca, Căușeni, Basarabeasca, Bravicea, Hoginesti. În cadrul fiecărei campanii, avocații TI-Moldova au acordat asistență juridică locuitorilor acestor regiuni. Totodată, alți doi membri ai personalului TI-Moldova au organizat ateliere de lucru anti-coruupție pentru autoritățile publice locale și pentru societatea civilă, au participat în cadrul programelor radio și TV dedicate liniei fierbinți și problemei corupției în Moldova, acțiuni care au avut loc în următoarele localități: Căușeni, Cimislia, Nisporeni, Soroca, Straseni.

Cu permisiunea secretariatului TI, o parte a fondurilor au fost utilizate pentru a cofinanța organizarea

conferinței naționale anti-corupție cu titlul „Monitorizarea Implementării Politicilor Anti-corupție în Republica Moldova”, pe data de 4 septembrie, 2009. De asemenea, aceste fonduri au fost utilizate în scopul amplificării numărului de buletine informative lunare ale TI-Moldova, care sunt editate și publicate în cadrul proiectului finanțat de Oxfam Novib; un alt scop a fost producerea și distribuirea următoarelor materiale de promovare a liniei fierbinți a organizației TI-Moldova:

- Broșura "TI-Moldova: Consolidarea Eforturilor împotriva Corupției" (1000 exemplare în engleză și 2500 exemplare în română), circa jumătate din numărul acestora fiind distribuite în 2009;
- 36,000 calendare de buzunar, ce includ publicitate a liniei fierbinți TI-Moldova (0-800-10000);
- 5,000 abțibilduri ce conțin caricaturi anti-corupție, distribuite prin intermediul rețelei de maxi-taxi a municipiului Chișinău;
- 3000 brelocuri, care promovează linia fierbinte a TI-Moldova (distribuite în timpul activităților organizate de TI-Moldova);
- Spoturile publicitare ale TI-Moldova(inclusiv cele care promovează linia fierbinte) au fost difuzate la fiecare 15 minute, în decurs de 3 luni, pe două dintre monitoarele publice ale municipiului Chișinău(în zonele Centru și Râșcani);
- timbre poștale cu caricaturi și mesaj anti-corupție(3000 bucăți);
- al zecelea volum de caricaturi „Artiștii împotriva Corupției” (500 exemplare);
- tricouri cu imprimeuri anti-corupție (600 bucăți).

Proiectul „Integritate și Rezistență împotriva Corupției Sistemului de Justiție Penală în Statele Europei de Sud-Est”, cu buget total de 3,823.91 Euro a fost finanțat de Secretariatul Inițiativei Regionale Anti-corupție prin intermediul Secretariatului Consiliului Regional de Cooperare (iunie –septembrie 2009). În cadrul proiectului, TI-Moldova a realizat un sondaj în rândul angajaților din 4 instituții ale organelor de forță(Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Anticorupție, Procuratura Generală) și a organizat un focus grup, referitor la problema independenței sistemului judiciar în Moldova. Conform contractului, TI-Moldova a colectat informația și a furnizat-o către Inițiativa Regională Anti-corupție, care urmează să colecteze informații similare din 6 țări(România, Moldova, Muntenegru, Croația, Albania, Bulgaria) și să elaboreze raportul final cu recomandările necesare.

Descrierea rezultatelor obținute de proiectele sponsorizate de către Oxfam Novib în 2009 este următoarea:

Rezultatul 1. Societatea civilă și-a amplificat capacitatea de rezista fenomenului corupției

Activitatea 1.1. Acordarea asistenței juridice cetățenilor care se confruntă cu corupția

Activități:

Pe parcursul perioadei de examinare, 832 de persoane au solicitat consultanța avocaților liniei fierbinți a TI-Moldova; dintre aceștia, 202 au depus petiții (plângeri scrise). În rezultat, avocații de la linia fierbinte au adresat 57 scrisori instituțiilor publice, solicitând investigarea cazurilor respectivilor clienți.

Cu scopul promovării liniei fierbinți, avocații de la TI-Moldova au participat la 5 emisiuni dedicate prevenirii corupției în Moldova, difuzate de postul „Radio Basarabia”. De asemenea, s-au afișat anunțuri despre activitățile liniei fierbinți în fiecare buletin informativ al TI-Moldova, precum și în ziarele „Jurnal de

Chișinău”, „Timpul”, „Flux”, „Obiectiv”.

Activitățile anului respectiv s-au încheiat cu organizarea unei zile anti-corupție, pentru tineri, în școala internat nr. 5 (Chișinău); în timpul acestei zile, Moș Crăciun a organizat ateliere de lucru anti-corupție, jocuri, precum și un concurs de caricaturi pentru cei 52 de participanți prezenți la eveniment.

Profilul beneficiarilor serviciilor liniei fierbinți sunt următoarele:

1 Genul reclamanților

Gen	Reclamații (%)
Masculin	51.4
Feminin	40.5%
Necunoscut/Neînregistrat	8.1%
Total	100%

2 Locația reclamanților

Locație/mediu	Reclamații (%)
Urban	52.6%
Semi-urban	6.5%
Rural	33.1%
Necunoscut/Neînregistrat	7.8%
Total	100%

3 Metoda inițială de recepționare a reclamațiilor

Metoda	Reclamații (%)
Telefon	34%
Vizită la oficiul TI-Moldova	27%
Email	0.4%
Poștă	14.9%
Altă metodă	15.4%
Metodă necunoscută	8.3%
Total	100%

4 Domeniul reclamațiilor

Domeniu	Reclamații (%)
Juridic	40.7%
Sănătate	4.1%
Educație	2.1%
Fiscal/Finanțe	4.1%
Poliție	1.6%
Licențe (de exemplu, construcții)	1.2%
Privatizare	3.5%
Alt domeniu	6.3%
Necunoscut/Neînregistrat	6.8%
Domeniul nu se referă la corupție	29.6%
Total	100%

5 Nivelul de reclamații

Nivelul de reclamații	Reclamații (%)
Național	5.2%

	Regional	25.5%
	Local	22.7%
	Întreprinderi private	12.9%
	Necunoscut/Neînregistrat	11.4%
	Alt nivel	22.3%
	Total	100%

Linia fierbinte:

Linia fierbinte a TI-Moldova (0-800-10 000) a fost deschisă pe data de 20 iulie, 2007. Numărul de telefon este accesibil de luni până vineri, în intervalul dintre orele 9-18, apelarea fiind posibilă din toate regiunile Moldovei, cu excepția Transnistriei.

Referitor la problemele ce vizează corupția, clienții sunt invitați pentru a se adresa la oficiul TI-Moldova, sau pentru a depune reclamație(plângere). În cazul în care problemele abordate nu vizează direct fenomenul corupției, apelanților li se oferă sugestii sau sunt redirecționați către alte instituții.

Mulți dintre clienții liniei fierbinți apelează pentru a discuta probleme generale, precum întrebări despre reprezentarea în instanțe, stabilirea condițiilor de adresare în instanțe europene, concretizarea termenului limită pentru înaintarea apelurilor împotriva hotărârilor judecătorești, clarificări despre executarea hotărârilor judecătorești, probleme fiscale, etc. În asemenea cazuri, avocații liniei fierbinți acordă ajutor clienților, iar în cazurile necesare, solicită informație instituțiilor competente.

Deseori, clienții solicită informație care ar confirma corectitudinea unei hotărâri judecătorești sau a procedurilor administrative și penale. Avocații explică modul de scriere și depunere a unei cereri de apel împotriva unei decizii judecătorești și propun clienților să vină la oficiul organizației, pentru consultații juridice ulterioare.

Consultanță juridică:

Clienții care solicită consultanță juridică pot fi divizați în două grupuri: cei care au nevoie de consultanță și cei care au nevoie de intervenție din partea TI-Moldova. Deoarece legislația Republicii Moldova nu permite intervenții directe în procesul de investigare, beneficiarii serviciilor liniei fierbinți sunt asistați în cadrul adresării reclamațiilor oficiale către TI-Moldova, după care avocații le trimit către instituții specializate, solicitând posibilitatea de a se implica. Dacă e necesar, clienții sunt îndrumați referitor la procedurile de colectare a informațiilor ce urmează a fi adresate autorităților publice. În situații excepționale, avocații depun plângeri în instanță.

Advocacy:

Actuala legislație prevede măsuri pentru protecția reclamanților și martorilor în cazurile penale. Aceasta presupune protecția lor, doar atunci când cauza penală a fost inițiată. Astfel, dacă datorită protecționismului, urmărirea penală nu a fost inițiată, avertizorul nu este protejat. O situație similară e prezentă în cazul relației „angajator-angajat”, atunci când angajatul intenționează să denunțe un caz de corupție ce implică angajatorul. În 2010, TI-Moldova planifică organizarea unei campanii de advocacy pentru adoptarea Legii referitor la protecția reclamanților. Aceasta va include anumite emisiuni radio și TV, precum și adresarea scrisorilor către toți membrii Parlamentului, Ministerului Justiției, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Procuraturii Generale.

Probleme:

- de câteva ori, instituțiile de stat au acordat clarificări vagi în conținutul răspunsurilor, ca urmare a cererilor adresate de TI-Moldova. Acest fapt a îngreunat demonstrarea legăturii dintre cazuri și

incidente de corupție;

- fiind solicitați de către TI-Moldova să depună mărturie în instanța de judecată, în cadrul cazurilor ce implică corupția, clienții au refuzat datorită fricii de persecutare. Aceasta a determinat imposibilitatea demonstrării existenței actelor de corupție.

- deseori, clienții percep greșit scopul liniei fierbinți, respectiv, așteptările acestora sunt nerealiste. Frecvent, apelanții solicită organizarea unor comisii de experți, care să examineze anumite probleme în localitatea lor, stabilirea unei întâlniri cu oficiali de stat, sau chiar arestarea cuiva.

- din frică pentru propria securitate, clienții oferă adesea nume sau adrese greșite în mod intenționat, atunci când le sunt solicitate informații personale. Acest lucru îngreunează controlul și evaluarea calității serviciilor. În anumite cazuri, clienții menționează dorința lor de a raporta un caz concret, însă refuză să ofere informație de contact sau de a vizita sediul TI-Moldova, din frică de a fi denunțați unor instituții de stat.

- nivelul scăzut de cultură juridică al cetățenilor necesită educarea societății civile în domeniul respectiv;

- frecvent, cetățenii adresează întrebări unor instituții inadecvate, abordând probleme care nu au legătură cu domeniul lor de expertiză. Atunci când clienții apelează, ulterior, la serviciile TI-Moldova, termenul limită pentru adresarea problemelor la instituțiile competente este deja depășit;

- lipsa de responsabilitate. Uneori, persoanele care au apelat la consultanță juridică acordată de avocații liniei fierbinți, încalcă legea și solicită în mod repetat ajutor;

- nerespectarea termenilor limită, mai ales în cadrul administrației publice locale;

- frecvent, drepturi de bază, precum cel care se referă la accesul la justiție sunt limitate - amânarea intenționată a ședințelor de judecată, încălcarea normelor deontologice de către magistrați, neexecutarea hotărârilor judecătorești;

- implementarea inadecvată a sistemului de verificare a petițiilor și reclamațiilor;

- activitate scăzută de prevenire a corupției din partea cetățenilor în Moldova. Acest fapt poate fi explicat prin nivelul scăzut de percepere a cadrului normativ anti-corupție și a toleranței manifestate față de corupție. Unul dintre obiectivele principale pentru TI-Moldova este creșterea gradului de informare a populației, de educare și de diminuare a toleranței față de corupție. Acest obiectiv este atins, prin intermediul organizării atelierelor de lucru pentru cetățeni, implementării campaniilor media și promovării liniei fierbinți.

Baza de date: TI-Moldova înregistrează toată informația relevantă despre reclamanți într-o bază de date ușor utilizabilă, care este oferită de Secretariatul TI.

Site-ul TI-Moldova conține o pagină separată, dedicată liniei fierbinți(Centrul de Consultanță Juridică Anti-Corupție din Moldova): <http://www.transparency.md/alac.html>

Impact:

Este aproape imposibilă stabilirea impactului liniei fierbinți; totuși, câteva cazuri de succes pot fi menționate mai jos.

În septembrie 2009, Transparency International – Moldova a primit o petiție, prin care se raporta cazul unei doamne-director de școală, în orașul Anenii Noi; aceasta a abuzat de funcția sa, prin aplicarea unei taxe la 10 elevi.

Avocații TI-Moldova au clasificat cazul drept abuz de putere(abuz de putere la locul de muncă) și au intervenit prin depunerea unei petiții la Procuratura Generală, la Comisia Parlamentară pentru Cultură, Educație, Cercetare, Tineret, Sport și Mass-media, precum și la Ministerul Educației.

În octombrie 2009, Procuratura Generală a stabilit că ordinul dat de directorul școlii a fost ilegal, l-a infirmat și a restituit banii celor 10 elevi implicați în caz(50 lei fiecare). Directorului școlii acum riscă o procedură contravențională, în conformitate cu articolul 313 din Codul contravențional - excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, ordonanța urmând a fi prezentată la judecătoria din Anenii Noi.

În noiembrie 2009, organizația Transparency International – Moldova a primit o petiție din partea reclamantului M., care informa că nu își primise salariul din partea companiei DVS Service de mai mult de 6 luni (aprilie-octombrie 2009), perioadă în care conducerea companiei primise salariu regulat.

Avocații TI-Moldova au clasificat cazul drept încălcare a Codului Muncii, intervenind prin adresarea unei petiții la Oficiul de Inspecție a Muncii. Faptele descrise de reclamant au fost confirmate, iar la sfârșitul lunii noiembrie, anul 2009, acestuia i-a fost returnat salariul în totalitate.

O petiție similară, implicând aceeași companie, a fost adresată din partea reclamantului V., care nu primise salariu timp de două luni (august-septembrie 2009). După intervenția organizației TI-Moldova la Oficiul de Inspecție a Muncii, problema a fost rezolvată, iar reclamantul a primit întreaga sumă datorată.

O cerere similară era adresată de către reclamantul L., care nu a primit salariu în lunile mai și iunie ale anului 2009. Ca și în celelalte cazuri, acestuia i s-a returnat întreaga sumă de bani, după intervenția TI-Moldova la Oficiul de Inspecție a Muncii.

La începutul lunii august 2009, Transparency International-Moldova a primit o petiție de la reclamantul P., fost angajat al companiei Biox Comert; acesta nu primise salariu pe durata lunilor noiembrie-decembrie 2009.

Avocații TI-Moldova au stabilit încălcarea Codului Muncii în cazul respectiv, intervenind prin adresarea unei reclamații la Oficiul de Inspecție a Muncii. Faptele prezentate au fost confirmate, iar pe data de 10 august 2009, reclamantului i s-a restituit întreaga sumă datorată.

În luna iunie a anului 2009, Transparency International-Moldova a primit o petiție de la reclamantul M., care solicita ajutor; persoana în cauză încerca să convingă Primăria municipiului Chișinău să acționeze în privința unei reclamații adresate de mult timp, ce viza sprijin social pentru achitarea facturilor.

Avocații TI-Moldova au stabilit că acest caz reprezintă un abuz de putere sau ignoranță, astfel intervenind printr-o petiție adresată Primăriei municipiului Chișinău.

În iulie 2009, Direcția generală locativ-comunală și amenajare ne-a informat că reclamantul a primit o compensație recalculată pentru durata sezonului rece (pentru 2008-2009)

În luna august 2009, Transparency International – Moldova a primit o notificare din partea reclamantilor B., N. și A., rezidenți ai satului Etulia, raionul Vulcănești. Reclamantii informau despre amânarea executării unei hotărâri de judecată, conform căreia fiecareia dintre ei urma să i se plătească o sumă de bani; Producătorul de vinuri – Vulcănești trebuia să le acorde sume de 11145 lei, 7231 lei și respectiv, 7110 lei, sumă ce echivalează cu 15-18 luni de pensie.

Avocații TI-Moldova au determinat încălcarea unui drept constituțional – dreptul de acces la justiție – și au intervenit prin înaintarea unei petiții adresate Departamentului de Executare al Ministerului de Justiție.

În august 2009, Departamentul de Executare a informat că hotărârea judecătorească a fost executată, iar cei trei petiționari au primit sumele datorate.

În luna aprilie a anului 2009, Transparency International – Moldova a primit o petiție din partea reclamantului C., prin care acesta informa o amânare de peste 5 ani a executării unei hotărâri a Judecătoriei Sectorului Centru a municipiului Chișinău.

Avocații liniei fierbinți au stabilit o încălcare semnificativă a dreptului constituțional de acces la justiție, intervenind printr-o petiție adresată Departamentului de Executare al Ministerului Justiției.

În noiembrie 2009, după adresare repetată la Departamentul de Executare și la Procuratura Generală, cazul a fost rezolvat cu succes; reclamantul a primit întreaga sumă de 21000 lei, care constituie aproximativ 15 pensii lunare.

Nivelul de satisfacție a beneficiarilor

Pentru evaluarea nivelului de satisfacție a utilizatorilor, referitor la calitatea serviciilor prestate de linia fierbinte a TI-Moldova în 2009, 30 persoane selectate la întâmplare din baza de date au fost contactate în intervalul dintre 17-22 ianuarie 2010. Rezultatele sondajelor telefonice sunt următoarele:

1. În rezultatul interacțiunii cu Linia Fierbinte a TI-Moldova, ați devenit mai informat referitor la drepturile Dvs. de cetățean?

Da – 76.7% Nu- 23.3%

2. Ați primit răspunsurile așteptate la întrebările acordate, în timpul consultației cu Linia Fierbinte?

Da – 73.3% Nu 26.3%

3. În general, pe o scară de la 1 la 10, cât de satisfăcut ați rămas de serviciile primite?

3. A. Utilitate - 6.9

3. B- Profesionalism – 7.2

3. C. Politețe/curtoazie – 8.1

4. Ați recomanda serviciile noastre altei persoane, în caz că ar avea o reclamație?

Da – 63,3% Câteva dintre persoanele interogate au răspuns că deja au recomandat TI-Moldova prietenilor.

5. Cum ați aflat despre Linia Fierbinte?

De la radio – 26%

Prin intermediul campaniei TI-Moldova în localitate (administrația publică locală a anunțat populația despre campanie) - 26%

De la prieteni – 17%

Din ziare – 9%

Buletinul Informativ al TI-Moldova – 9%

Cărțile TI-Moldova – 9%

De la televizor – 4%

Propuneri de la clienți:

Două persoane au solicitat ajutor ulterior din partea Liniei Fierbinți; inițial - consultantă juridică, apoi ajungând la etapa depunerii documentelor în instanță.

O persoană a menționat că nu a primit nici un răspuns din partea instituțiilor publice, după intervenția avocaților TI-Moldova. Clientul și-a exprimat dorința de a primi de la TI-Moldova toate copiile corespondenței și materialelor ulterioare, ce vizau cazul său.

Un client a solicitat supravegherea cazului său de către avocați, până la pronunțarea deciziei instanței.

Lecții învățate:

- Cetățenii au nevoie de consultanța unui avocat, în faza inițială a unei probleme. În acest fel, șansa lor de a rezolva cazul este mai mare; TI-Moldova trebuie să desfășoare o campanie explicativă referitor la problema respectivă, prin intermediul posturilor de radio, precum Moldova 1, Radio Basarabia, Radio Noroc.
- Atunci când sunt declarate cazuri de încălcare flagrantă a legii, TI-Moldova trebuie să se implice îndeaproape în monitorizarea acestora și în atragerea atenției mass-mediei;
- În 2008, anumite NGO-uri și-au deschis propriile linii fierbinți, creând astfel o bază competitivă pentru linia fierbinte a TI-Moldova. Respectiv, TI-Moldova trebuie să facă publicitate liniei sale fierbinți, în special în cadrul campaniilor pe teren.

Numărul beneficiarilor: 832; dintre aceștia bărbați – 428, femei– 337, nedefiniți - 67.

Activitatea 1.2 Instruirea formatorilor și menținerea unei rețele permanente de stagiați, ce organizează ateliere de lucru anti-corupție în zonele rurale

Pentru a organiza cursurile de formare, TI-Moldova a ajuns la un acord cu Ministerul Educației și Tineretului din Republica Moldova, prin care Ministerul va invita la training 35 reprezentanți ai Direcțiilor Regionale Generale pentru Educație, Tineret și Sport; aceștia urmează să organizeze ateliere de lucru și mese rotunde, o agendă similară fiind pregătită pentru licee și școli.

În cadrul evenimentului (22.04), participanții au fost instruiți referitor la următoarele aspecte: corupția și consecințele acesteia în cadrul dezvoltării economice, sociale și democratice a Republicii Moldova; corupția în sistemul de învățământ - o amenințare deosebită pentru generația tânără; promovarea integrității în educație, ca modalitate de prevenire a corupției; experiență internațională în domeniul prevenirii corupției în sistemul educațional; cadru de lucru normativ național anti-corupție.

Pe parcursul celei de-a doua părți a trainingului, participanții au fost împărțiți în trei grupuri și au pregătit prezentări de grup, conform modelului arătat de TI-Moldova. A fost lansat un concurs pentru cea mai bună prezentare. Membrii grupului câștigător au primit tricouri cu sloganuri anti-corupție și albume cu caricaturi. După această activitate, toți participanții au pregătit prezentări personale ale subiectului. Numărul total de participanți la Formarea Formatorilor a fost de 35 de persoane, dintre care 29 au fost femei.

Ulterior, pe parcursul a două luni, 32 dintre cele 35 de persoane instruite au organizat 114 ateliere de lucru pentru 4201 persoane (inclusiv 2732 femei), în următoarele 32 de localități: Singerei, Glodeni, Dubasari, Nisporeni, Criuleni, Cimișlia, Hincești, Edinet, Balti, Cantemir, Riscani, Cahul, Comrat, Ștefan Vodă, Florești, Orhei, Chișinău, Donduseni, Strășeni, Taraclia, Ungheni, Drochia, Telenesti, Soroca, Ialoveni, Roscani, Rezina, Fălești, Calarasi, Leova, Soldanesti, Basarabeasca.

Circa 75% dintre participanții atelierelor de lucru erau tineri, 15% - profesori, 10% - părinți.

Avantaje: utilizarea serviciilor prestate de formatorii din localitățile Moldovei îmbunătățește capacitățile locale de a combate corupția. Localnicii pot găsi cu ușurință un auditoriu pentru atelierelor de lucru și pot economisi fonduri pentru călătoriile către localități.

Dezavantaje: Calitatea atelierelor de lucru organizate de personalul local poate fi inferioară celei organizate de personalul permanent al TI-Moldova. Unele dintre persoanele instruite pot refuza

organizarea atelierelor de lucru, după cum s-a întâmplat în anul 2007. Pentru verificarea rapoartelor prezentate de către formatori, TI-Moldova a lansat un sondaj telefonic, la care au luat parte 9% din numărul total de participanți.

Numărul beneficiarilor: 4201; dintre aceștia bărbați – 1469, femei – 2732.

Activitatea 1.3 Efectuarea unui studiu asupra criminalității și corupției

Pentru a efectua studiul, TI-Moldova a subcontractat Centrul pentru Investigații Criminologice. Totuși, la prezentarea studiului, s-a dedus insuficiența de probe relevante și de argumente. În rezultat, Consiliul TI-Moldova a decis să nu plătească subcontractorul, să nu accepte studiul pentru publicare și să realoce fondurile planificate pentru bugetul din anul 2010.

Activitatea 1.4 Efectuarea unui studiu asupra corupției în sistemul energetic din Moldova

Pentru a efectua studiul, TI-Moldova l-a angajat pe Nicolae Mogoreanu, președintele Asociației Consumatorilor de Energie din Moldova, Asociat al Departamentului de Energie și Electricitate al Universității Tehnice din Moldova.

Studiul a avut drept scop analiza diferitelor fenomene, care generează corupția în domeniul energetic și prezentarea propunerilor și recomandărilor pentru prevenirea corupției în acest domeniu. Studiul prezintă următoarele deficiențe și lacune în sistemul energetic al Republicii Moldova:

- Imperfecțiuni în cadrul normativ al domeniului (neglijarea experienței internaționale în cadrul conectării și extinderii rețelelor de electricitate, precum și a calității aprovizionării cu energie; prezența unor clauze contradictorii vizavi de responsabilitatea extinderii rețelelor de energie electrică; o interpretare ambiguă sau absența unor concepte importante în lege, precum "conexiune", "racord", "branșament", "extindere", "serviciu universal"; prezența unor dispoziții discriminatorii, care se referă la extinderea și conectarea rețelelor de gaz natural și electricitate, stimulând astfel corupția și dezavantajând consumatorii; prezența unor clauze care permit scheme de sustragere a resurselor energetice, pe baza unei evaluări discreționare, a anumitor "necesități speciale"; adoptarea de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) a normelor cu caracter secundar, care permit furnizorilor de energie să obțină venit suplimentar, în special prin relocalizarea/ replasarea metrajului sau acoperirea pierderilor porțiunilor de rețea deținute de întreprinderi, etc.
- Lipsa de transparență la semnarea contractelor de aprovizionare cu energie și de transportare;
- Includerea, sub influența grupurilor de interese, a intermediarilor în cadrul transportării, aprovizionării și exporturilor de resurse energetice; O politică deficicientă de stabilire a tarifelor ("creștere" a tarifelor, prin includerea pierderilor excesive pentru energie electrică și rețele de gaze, rate excesive de returnare și cost al împrumuturilor contractate de către furnizorii de resurse de energie)
- Menținerea obiceiului de a favoriza aprovizionarea cu energie, prin eliminarea tarifelor regionale, astfel fiind impuse costuri adiționale furnizorilor de electricitate, dezavantajând întreprinderi consumatoare de energie;
- Cazuri de intimidare și presiune din partea reprezentanților furnizorilor de electricitate asupra consumatorilor în timpul examinării cazurilor de utilizare a energiei prin modalități frauduloase;
- Existența unor relații contractuale între furnizorii de energie și organizațiile de expertiză, fapt care chestionează obiectivitatea expertizei efectuate în cazuri de utilizare frauduloasă a energiei;
- Cazuri de expertiză științifică și tehnică, ce încalcă standardele legale;
- Probleme în cadrul ANRE, referitor la transparența și garantarea accesului la informație; nepublicarea anumitor regulamente aprobate de către agenție în Monitorul Oficial al Republicii

Moldova; lipsa de informații ce vizează rezultatele controlurilor efectuate asupra titularilor de licențe și absența informațiilor despre bugetul agenției;

- Cunoștințe insuficiente ale consumatorilor de energie referitor la propriile drepturi și obligații.

Pentru atenuarea problemelor menționate în studiu, au fost propuse următoarele măsuri:

- Ajustarea cadrului normativ de domeniu la standardele internaționale, stabilind o justificare economică și financiară pentru conformarea cu aceste standarde, precum și o monitorizare riguroasă a aplicării legislației;
- Transparență continuă la încheierea contractelor de furnizare și transportare a energiei, precum și la executarea prevederilor acestora;
- Reducerea numărului de intermediari în transportul, furnizarea și exportul de energie;
- Cooperare activă între instituțiile publice, societatea civilă și comunitatea de afaceri, pentru examinarea proiectelor de legi și normelor cu caracter secundar, în scopul excluderii dispozițiilor ambigue și contradictorii, precum și a reducerii riscului de manifestare a corupției; organizarea dezbaterilor publice și a discuțiilor, pe parcursul diferitor stadii de dezvoltare a proiectelor de acte normative ;
- O monitorizare efectivă de către ANRE a deținătorilor de licențe: o verificare continuă a rapoartelor economice și financiare, stabilirea unei baze de date pentru controlul operativ, reacții prompte vizavi de evoluțiile bruște a indicatorilor economici și financiari, comunicarea rapidă cu clienții, referitor la deficiențele identificate în rezultatul verificărilor făcute de ANRE;
- Transparență sporită în luarea deciziilor de către ANRE: prezentarea proiectelor de regulamente și deciziilor cu privire la tarife, rezultatele verificărilor efectuate de ANRE și oferirea informațiilor despre dezvoltarea și implementarea bugetului ANRE pe pagina web a agenției;
- Raționalizarea sistemului de petiționare al ANRE: formarea unui personal implicat în primirea și soluționarea reclamațiilor, o prezentare clară a responsabilităților persoanelor implicate în acest proces, informarea publicului referitor la procedurile de depunere și de examinare a petițiilor, efectuarea verificărilor interne, în cadrul examinării petițiilor, informarea publicului asupra măsurilor adoptate pentru eliminarea încălcărilor constatate;
- Campanii constante de informare a consumatorilor de energie, în special a celor din zonele rurale, asupra drepturilor și obligațiilor pe care le au.

Studiul a fost publicat în 1180 de exemplare și a fost prezentat mass-mediei, organizațiilor internaționale, ONG-urilor locale, precum și prim-ministrului, Președintelui țării și celor 101 membri ai Parlamentului Republicii Moldova. Accesul la comunicatul de presă, care descria succint concluziile efectuate de studiu a fost posibil în cadrul paginilor web ale câtorva agenții de știri.

Numărul de persoane care au beneficiat de studiu până în prezent: 896; dintre aceștia bărbați - 430, femei - 466.

Activitatea 1.5 Menținerea paginii web

În timpul perioadei de prezentare a raportului, pagina web a fost reînnoită. Un sistem întrebări-răspunsuri a fost inclus în portalul liniei fierbinți. Pe pagina web au fost adăugate 520 de articole din ziare, în domeniul prevenirii corupției, precum și comentarii ale TI-Moldova asupra proiectului anti-corupție; acțiuni, decizii ale autorităților publice, 40 clipuri video despre anti-corupție, 87 documente.

Numărul de beneficiari: 13905; dintre aceștia bărbați - 7000, femei – 7905.

Activitatea 1.6 Editarea și distribuirea lunară a Buletinului Informativ al TI – Moldova

Un număr total de 12 Buletine Informativ, în 2000 de exemplare fiecare, a fost publicat și distribuit în următoarele 17 regiuni ale Moldovei: Chișinău, Cahul, Nisporeni, Lăpușna, Telenesti, Ungheni, Calarasi, Floresti, Falaesti (Sanatauca), Falesti, Telenesti, Jaloveni, Hincesti, Soroca, Cantemir, Donduseni, Trebujeni. Buletinul conține informații despre activitățile TI-Moldova, comunicate de presă asupra activităților organizației, anunțuri despre concursuri, training-uri, cadru național anti-coruupție, comentarii ale TI-Moldova referitor la proiecte de legi și alte acte normative, noutăți din domeniul prevenirii și luptei anti-coruupție, o colecție de articole despre coruupție și caricaturi cu același subiect. În 2009, în cadrul proiectului Centrul de Asistență Anticoruupție pentru Cetățeni (ALAC), Secretariatul organizației Transparency International a finanțat TI-Moldova, cu scopul măririi numărului de exemplare ale Buletinului Informativ și crearea publicității liniei fierbinți.

Utilitate: Deși ziarele din Moldova abordează frecvent problema coruupției, avantajul Buletinului Informativ al TI-Moldova constă în specializarea pe domeniu. Informația inclusă în Buletin permite crearea unui tablou comprehensiv pentru cititor, în domeniul prevenirii coruupției.

Dezavantaje: Numărul lunar de exemplare ale Buletinului(2000), care constituie o cantitate mică, chiar și pentru o țară ca Moldova. De fapt, nu publicarea, ci distribuirea Buletinului reprezintă procesul cel mai costisitor. Pentru asigurarea accesului informației despre activitățile TI-Moldova pentru un număr mai mare de cetățeni, organizația promovează adițional rezultatele, prin intermediul agențiilor de știri.

Numărul de beneficiari direcți: aproximativ 24,000; dintre aceștia bărbați – 11,520; femei – 12,480.

Activitatea 1.7 Difuzarea emisiunilor TV, radio și a clipurilor video ce abordează tema anti-coruupției

În cadrul unei mari campanii media, s-a făcut publicitate a lucrului realizat de TI-Moldova, atât la TV, cât și la radio.

TI-Moldova dispune de o colecție de circa 60 spoturi video și audio anti-coruupție. O parte considerabilă a acestor resurse media a fost difuzată în 2009 la canalele locale radio și TV, precum și la canalul ALT TV; de asemenea, clipurile s-au difuzat și pe două ecrane publice din sectoarele Centru și Râșcani, în Chișinău. Atât canalele locale TV, cât și ALT TV au difuzat materialele respective gratuit. Astfel, TI-Moldova a economisit fonduri pentru bugetul anului 2010.

Numărului beneficiarilor(audiența) – aproximativ 36,000 persoane(10% din populație, exceptând regiunea Transnistriei), dintre care bărbați – 168,000 bărbați, femei – 192,000.

1.8 Publicarea și distribuirea materialelor promoționale.

O mare parte a materialelor promoționale ale TI-Moldova a fost publicată pe baza fondurilor oferite de Secretariatul TI. Fondurile acordate de Oxfam Novib au fost utilizate la producerea a 300 tricouri, cu imprimeuri caricaturale anti-coruupție. Tricourile au fost distribuite în cadrul activităților pentru tineri(zile anti-coruupție organizate în tabere de vară, conferințe, campania de susținere)

Numărul beneficiarilor: 300; dintre aceștia bărbați – 170, femei – 130.

Indicatorul Rezultatului 1

Planificat pentru 2009 Obținut în 2009 Plan 2007-2009

- Numărul cetățenilor care au primit consultanță juridică	500	832	1500
- Numărul de Buletine Informativ emise	12	12	36
- Numărul atelierelor de lucru organizate în regiuni rurale	90	114	270
- Numărul emisiunilor TV și radio difuzate	2	6	5

Rezultatul 2: Instituțiile de stat au luat parte la activități de prevenire a corupției

Activitatea 2.1 Participarea în cadrul grupului de lucru pentru monitorizarea implementării Strategiei Naționale Anti-corupție

TI-Moldova este reprezentantul societății civile în cadrul grupului de lucru pentru monitorizarea implementării Strategiei Naționale Anti-Corupție. Reprezentanții TI-Moldova (Directorul Executiv sau un avocat) participă regulat la întâlnirile cu grupul de lucru. Scopul TI-Moldova în cadrul acestui grup constituie verificarea rapoartelor instituțiilor publice, prin intermediul implementării Strategiei. În 2009, TI-Moldova a comentat asupra Raportului Național „Progrese și Perspective în Reprimarea Corupției din Republica Moldova”, în cadrul căruia o parte considerabilă a activităților TI-Moldova au fost incluse, ca și participare a societății civile la prevenirea corupției.

Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției a solicitat organizației TI-Moldova elaborarea unui număr de indicatori, care să descrie succesul/insuccesul implementării politicilor anti-corupție în cadrul instituțiilor publice centrale. TI-Moldova a fost de acord să efectueze în 2010 două studii despre conflictele de interese și calitatea sistemului de reclamații în 15 instituții publice. Studiile vor permite elaborarea indicatorilor cantitativi și efectuarea unui clasament al instituțiilor publice centrale.

Activitatea 2.2 Scrierea comentariilor pentru proiecte de legi și alte acte normative de prevenire a corupției

La solicitarea unor instituții, precum Parlamentul Republicii Moldova, Ministerului de Justiție, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, TI-Moldova a acordat comentarii și recomandări pentru următoarele 11 proiecte de legi și acte normative:

1. Proiectul de Strategie a Securității Naționale a Republicii Moldova în perioada 2009-2013 (la solicitarea Ministerului de Afaceri Externe și Integrare Europeană);
2. Al doilea Proiect de Strategie a Securității Naționale a Republicii Moldova nr. 140 din 29.01.2009 (la solicitarea Parlamentului R.M);
3. Proiect al Planului de Acțiune pentru Drepturile Omului pentru perioada 2009-2012(la solicitarea Ministerului Justiției al R.M);
4. Proiectul de decizie al adoptării Planului Național de Acțiune pentru Drepturile Omului în perioada 2009-2012(la solicitarea Ministerului Justiției al R.M) ;
5. Proiectul de Cod Deontologic pentru notarii din Republica Moldova (la solicitarea Ministerului de Justiție al RM);
6. Proiectul de lege pentru modificarea actelor normative (referitor la creșterea nivelului de transparență decizională) prin intermediul Legii cu privire la Guvern, Legii cu privire la Regulamentul Parlamentului, Legii privind sistemul și procesul bugetar, Legii privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități

ale administrației publice centrale și locale, Legii privind administrația publică locală) (la solicitarea Guvernului RM);

7. Proiectul de hotărâre al Guvernului referitor la acțiunile efectuate, cu scopul executării Legii nr.239 din 13.11.2008, privind transparența în procesul decizional (prin adoptarea unui regulament asupra procedurilor de consultare publică în procesul de luare a deciziilor și organizarea audierilor publice, precum și modificarea Regulamentului ce vizează modul de publicare al informațiilor de pe paginile web ale administrației publice, adoptat în Hotărârea Guvernului nr.668 din 19.06.2006). (la cererea Guvernului RM);
8. Proiect de raportare a efectuării Planului de Acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale Anti-corupție în perioada 2007-2009(situația raportată până la data de 1 octombrie 2009). (solicitarea Secretariatului Grupului de Lucru pentru Monitorizarea Implementării Strategiei Naționale Anti-corupție) ;
9. Proiect de raport național „Progres și perspective în Reprimarea Corupției din Republica Moldova” în 2007-2009) (solicitarea Secretariatului Grupului de Lucru pentru Monitorizarea Implementării Strategiei Naționale Anti-corupție);
10. Obiecții și propuneri pentru îmbunătățirea cadrului național legislativ anti-corupție (inițiativa TI-Moldova, adresată Parlamentului, Guvernului, Ministerului Justiției, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției (CCCEC), Procuraturii Generale);
11. Proiectul de Lege asupra Comisiei Principale de Etică, structurii acesteia și modului de funcționare, precum și Proiectul de Lege despre modificarea legii nr. 355-XVI din 23 decembrie 2005, care vizează sistemul de salarizare în sistemul bugetar (la solicitarea Ministerului Justiției, de asemenea remisă la Parlament și CCCEC).

Pentru promovarea comentariilor sale vizavi de proiectele de lege, TI-Moldova le trimite tuturor părților interesate. Spre exemplu, pe data de 23 decembrie, cu scopul promovării propunerilor ce țin de cadrul normativ anti-corupție, TI-Moldova a inclus comentariile într-un set de publicații și materiale promoționale, trimițându-l Președintelui Țării, Prim-ministrului, tuturor celor 101 membri ai Parlamentului, precum și Ministerului Justiției, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției și Procuraturii Generale.

Utilitate: La moment, este dificilă efectuarea unei evaluări, care să afirme ce parte a propunerilor a fost luată în considerație de către instituțiile publice, datorită faptului că majoritatea acestora nu au fost adoptate încă de Parlament. Totuși, câteva calcule preliminare demonstrează că circa 40% dintre recomandările organizației TI-Moldova au fost acceptate de instituțiile publice.

Activitatea 2.3 Organizarea atelierelor de lucru pentru administrația locală, în incinta Academiei de Administrație Publică

Datorită schimbării Rectorului Academiei de Administrație Publică (AAP), aceasta nu a fost capabilă să organizeze 30 de ateliere de lucru pentru TI-Moldova, precum se convenise inițial. Din acest motiv, TI-Moldova a organizat propriile ateliere de lucru pentru reprezentanții administrației publice centrale și locale.

În rezultat, următoarele 35 de ateliere de lucru au fost organizate, cu participarea a 1138 persoane, inclusiv 818 femei:

**Lista atelierelor de lucru organizate pentru administrația publică
centrală și locală**

Data	Locația/autoritatea publică	Numărul de participanți	Dintre aceștia, numărul de femei participante	Men
19.02.2009	Inspectoratul Fiscal Principal de Stat (IFPS), inspectori teritoriali fiscali	44	41	3
26.02.2009	IFPS, angajați ai sistemului central	48	36	12
05.03.2009	Serviciul Fiscal de Stat, inspectori teritoriali fiscali	38	31	7
12.03.2009	Inspectori principali fiscali de stat, departamente fiscale locale de control	34	27	7
20.03.2009	Control Financiar și Revizie, angajați ai oficiului central	41	24	17
24.03.2009	IFPS, Inspectori teritoriali din Chișinău	40	28	12
25.03.2009	Colegiul financiar-bancar, inspectori fiscali, secțiuni teritoriale ale Chișinăului	38	29	9
02.04.2009	IFPS, inspectori ale secțiunilor teritoriale din Chișinău	53	37	16
09.04.2009	IFPS, inspectori fiscali, controlul serviciului teritorial	34	32	2
14.04.2009	Ministerul Economiei și Comerțului, angajații ministerului	34	23	11
17.04.2009	IFPS, inspectori teritoriali, centrul de training	38	31	7
07.05.2009	Ministerul Finanțelor, personalul ministerului	26	21	5
15.05.2009	Ministerul Administrației Locale Publice, personalul ministerului	16	14	2
20.05.2009	IFPS, inspectori din sectoare teritoriale din Chișinău	46	39	7
27.05.2009	IFPS, inspectori din sectoare teritoriale din Chișinău	40	34	6
26.05.2009	Sediul Central al Serviciului Grăniceri – personal al oficiului	19	4	15
03.06.2009	Ministerul Sănătății, angajați ai Ministerului	29	16	13
10.09.2009	Librăria Regională din Strășeni, angajații librăriilor regionale	32	32	0
16.09.2009	Consiliul Regional din Ialoveni, administrația publică locală	22	10	12
29.09.2009	Primăria din Cuciuleni, administrația publică locală	14	12	2
29.09.2009	Primăria din Lăpușna, administrația publică locală	17	10	7
22.10.2009	Primăria din Orhei, administrația publică locală	38	32	6
27.10.2009	IFPS, oficiul principal	35	28	7
28.10.2009	IFPS, inspectori ai municipiului Chișinău	34	25	9
29.10.2009	Centrul de Instruire al IFPS, inspectori-șefi teritoriali	39	32	7
12.11.2009	Centrul de Instruire al IFPS, preceptori fiscali	43	33	10
26.11.2009	Centrul de Instruire al IFPS, administranți ai bazei de date	41	36	5
30.11.2009	Academia de Administrație Publică, studenți	17	11	6
01.12.2009	Consiliul Raional din Călărași, administrația publică locală	48	29	19
01.12.2009	Primăria din Bravica, administrația publică locală	21	13	8
01.12.2009	Primăria din Hoginești, administrația publică	20	9	11

	locală			
03.12.2009	Centrul de Instruire al IFPS, inspectori tineri	27	18	9
11.12.2009	Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, profesori și studenți	38	5	33
16.12.2009	Primăria municipiului Chișinău, primar, pretori, consilieri	25	9	16
18.12.2009	Clubul Jurnaliștilor de Investigație, reporteri	9	7	2
Total în 2009	35 de ateliere de lucru	1138	818	320

Pentru evaluarea calității atelierelor de lucru, participanților li s-a propus completarea unor formulare de evaluare. TI-Moldova a primit 511 formulare de evaluare, cu următoarele rezultate:

Utilitatea atelierelor: Foarte utile – 39% dintre participanți, utile – 58%, inutile – 3%.

Calitatea/profesionalismul atelierelor: Nivel superior – 64%, mediu - 35%, inferior -1%.

Subiectul prezentat în cadrul atelierelor de lucru a fost abordarea conflictelor de interese ca modalitate de prevenire a corupției în instituțiile publice. Subiectul a fost selectat pe baza concluziei efectuate de TI-Moldova în cadrul studiului său (2009) despre percepere a situațiilor cu conflictul de interese în 6 instituții publice centrale. Studiul a demonstrat că, în pofida adoptării Legii cu privire la conflictele de interese, circa 55% dintre reprezentanții oficiali ai instituțiilor nu cunoșteau noțiunea de conflict de interese și prevederile legislației în domeniul respectiv. Pentru a verifica dacă s-au obținut progrese, în 2010, TI-Moldova va efectua un studiu similar (anchetă) în cadrul a 15 instituții publice.

Numărul de beneficiari: 1138; dintre aceștia bărbați – 320, femei – 818.

Activitatea 2.4 Organizarea unei conferințe anti-corupție

Ti-Moldova a organizat conferința cu titlul „Monitorizarea implementării politicilor anti-corupție în Republica Moldova” pe data de 4 noiembrie, 2009 în incinta Centrului de Conferințe Leograd. Scopul conferinței a fost implicarea în discuții a reprezentanților instituțiilor publice ale societății civile și a organizațiilor implicate în elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor anti-corupție în Moldova. Conferința a inclus sesiunea plenară și trei sesiuni tematice cu următoarele subiecte: contribuția instituțiilor publice la implementarea Strategiei Naționale Anti-corupție și a Planului de Acțiune al acesteia; monitorizarea implementării politicilor anti-corupție; îmbunătățirea cadrului normativ și politicilor anti-corupție.

Deși au apreciat eforturile depuse de către Guvern, participanții conferinței și-au exprimat îngrijorarea asupra implementării proaste a anumitor măsuri anti-corupție, datorită impactului insuficient al acestora în cadrul combaterii corupției în țară. În contextul respectiv, conferința a relevat multiple lacune și imperfecțiuni în legislație, ce derivă din desconsiderarea normelor internaționale și practicilor în domeniu, eficienței scăzute în activitățile instituțiilor publice și structurilor stabilite pentru supravegherea politicilor anti-corupție, obstacolelor în cadrul monitorizării activității societății civile etc. Monitorizarea intensă poate ameliora calitatea implementării politicilor anti-corupție în Republica Moldova. La conferință s-a relevat un șir de probleme și neajunsuri specifice activității tuturor actorilor implicați în realizarea și monitorizarea politicilor anticorupție:

Societatea civilă:

- capacități joase de monitorizare, nivel scăzut de profesionalism;
- experiență insuficientă;

- părtinitate și angajare politică;
- lipsă de unitate/coeziune;
- atitudine preconcepută în aprecierea anumitor acțiuni ale instituțiilor publice;
- lipsa de independență, obiectivitate;
- carențe la capitolul etică și integritate;
- colaborare insuficientă cu mass-media.
- ignorarea opiniilor adverse;

Instituțiile publice:

- limitarea accesului la informație;
- reticență la acțiunile de monitorizare din partea societății civile;
- ne luarea atitudinii față de propunerile monitorilor;
- autojustificare vis-a-vis de criticile din partea societății civile;
- neinformarea publicului despre măsurile luate în rezultatul monitorizării;
- lipsă de transparentă, în special la capitolul transparentă decizională;
- predilecții pentru „selectarea” anumitor monitori;
- conflicte de interese ale membrilor entităților de monitorizare la verificarea instituțiilor publice în care acestea activează;
- examinare superficială a adresărilor societății civile, prezentarea unor răspunsuri formale;
- lipsa reacțiilor prompte în activitatea liniilor fierbinți;
- susținere în crearea ONG-urilor afiliate guvernării (GONG-urilor);
- angajare politică;

Organizațiile internaționale /donatorii:

- transparentizarea insuficientă a informațiilor ce țin de derularea proiectelor (direcționarea și valorificarea mijloacelor, adoptarea bugetelor);
- tutelarea excesivă a monitorilor (necesitatea coordonării rapoartelor de monitorizare, în unele cazuri chiar și a comunicatelor de presă);
- neluarea, în unele cazuri, a atitudinii față de opinia alternativă a societății civile;
- ne verificarea, în unele cazuri, a rapoartelor naționale (ale Guvernului) la fața locului (în țară).

Pornind de la cele susmenționate, Conferința consideră că doar o monitorizare continuă, corectă, obiectivă și imparțială poate contribui la implementarea eficientă a politicilor anticorupție și, ca rezultat, la diminuarea nivelului corupției. Pentru a realiza acest deziderat, Conferința propune de a adopta Carta principiilor de monitorizare a politicilor anticorupție.

Carta principiilor de monitorizare a politicilor anticorupție

Monitorizarea politicilor anticorupție trebuie să întrunească următoarele *caracteristici*:

- să fie sistematică pentru a contribui la îmbunătățirea procesului de luare a deciziilor;
- să fie analitică pentru a susține alocarea optimă a resurselor;
- să includă indicatori bine determinați și relevanți, să studieze efectele în vederea sporirii responsabilității.

Principii de bază ale monitorizării:

- obiectivitatea;
- independența și imparțialitatea;
- neangajarea politică;
- integritatea;
- transparenta;

- corectitudinea;
- constructivismul, subordonarea unui anumit scop/orientarea la atingerea rezultatelor;
- respectarea termenilor de implementare;
- tratarea conflictului de interese;
- utilizarea tehnicilor și indicatorilor cantitativi și calitativi de monitorizare.

Cerințe față de actorii implicați în procesul de monitorizare:

Toate părțile implicate în implementarea politicilor anticorupție, monitorizarea politicilor în cauză și oferirea de fonduri întru susținerea acestor procese trebuie să își unească eforturile în atingerea scopurilor prin asigurarea următoarelor măsuri.

Societatea civilă:

- creșterea capacităților de monitorizare;
- sporirea transparenței;
- efectuarea auditului rapoartelor de activitate;
- aplicarea în practică a principiilor de obiectivitate, imparțialitate și independentă;
- colaborarea activă cu mass-media;
- tratarea conflictelor de interese;
- elaborarea și prezentarea instituțiilor monitorizate a propunerilor rezultate din monitorizare, promovarea acestor propuneri (advocacy);
- utilizarea experienței altora și învățarea lecțiilor din propria experiență.

Instituțiile publice:

- asigurarea accesului la informație și sporirea transparenței decizionale;
- manifestarea deschiderii întru colaborarea cu societatea civilă;
- desemnarea persoanelor de contact cu monitorii;
- invitarea monitorilor la ședințele de lucru și, după caz, la activitățile instituției;
- examinarea propunerilor monitorilor și desemnarea persoanelor responsabile de implementarea propunerilor;
- informarea publicului referitor la măsurile implementate;

Organizațiile internaționale:

- condiționarea oferirii asistenței străine în funcție de realizarea efectivă a politicilor anticorupție;
- susținerea instituțiilor publice în implementarea politicilor anticorupție;
- susținerea dialogului dintre instituțiile publice și societatea civilă;
- transparentizarea distribuirii și valorificării asistenței străine;
- includerea în contractele de asistență cu instituțiile publice și monitorii a clauzelor anticorupție care ar preveni afilierea politică, utilizarea neconformă a mijloacelor, respectarea normelor etice, de integritate, tratarea conflictului de interese și prevenirea protecționismului;
- susținerea capacităților societății civile de a monitoriza politicile anticorupție;
- evitarea practicilor de tutelare excesivă a monitorilor;
- susținerea și promovarea practicilor de includere în rapoartele naționale de monitorizare a opiniei societății civile;
- verificarea rapoartelor naționale (ale Guvernului) la fața locului (în țară).

Printre participanții la conferință s-au aflat reprezentanți ai Procuraturii Generale, Oficiului Anti-corupție al Procuraturii, membri ai Parlamentului Republicii Moldova, Curții Constituționale, Curții Supreme de Justiție, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerelor,

ABA, CEELI, USAID, CoE, ONG-urilor, mass-mediei și mediei academice. Numărul de participanți a variat între 80 și 120.

Numărul total de discursuri în cadrul conferinței a fost 43. Toate discursurile au fost incluse în publicația „Monitorizarea Politicilor Anti-corupție în Republica Moldova” și distribuite participanților prezenți la conferință, precum și mass-mediei. De asemenea, participanții la conferință au primit publicații TI-Moldova, Buletine Informative, precum și materiale promoționale ale TI-Moldova. Publicația a fost distribuită Universităților, librăriilor publice și participanților atelierelor organizate de TI-Moldova.

Numărul de beneficiari: 120; dintre aceștia bărbați – 78, femei – 42.

Numărul de beneficiari indirecti (cititori ai cărții): 320; dintre aceștia bărbați - 220, femei – 100.

Indicatori pentru Rezultatul 2:

	Planificat pentru 2007	Realizat în 2007	Planificat pentru 2007-2009
Numărul proiectelor de lege și altor acte normative expertizate	4	14	10
Numărul atelierelor de lucru organizate pentru administrația locală	33	36	100
Numărul de participanți la conferință	100	120	200

Rezultatul 3. Jurnaliștii de investigație și-au îmbunătățit capacitatea de efectuare a investigațiilor etice despre corupție

Activitatea 3.1 Organizarea trainingurilor pentru jurnaliștii de investigație

În 2008, TI-Moldova a lansat un ghid pentru Jurnalismul de Investigație. În 2009, cartea a fost utilizată la organizarea cursurilor extra curriculum de jurnalism de investigație în cadrul a patru universități din Moldova: Universitatea Liberă Internațională din Moldova(ULIM), Universitatea de Studii Europene din Moldova (USEM), Universitatea de Stat din Moldova (USM) și Universitatea Slavonă din Moldova(USM) În total, aproximativ 90 de studenți ai Departamentelor de Jurnalism au frecventat cursul.

Cursul include 30 de ore academice, abordând subiecte precum noțiunea generală a jurnalismului de investigație și istoria acestuia, lucru cu sursele informative, tehnici ale jurnalismului de investigație, verificarea și protecția informației, aspecte legale și aspecte de securitate a jurnalismului de investigație, importanța eticii în cadrul jurnalismului de investigație.

TI-Moldova a angajat binecunoscutul jurnalist în Moldova, Directorul Centrului pe Jurnalism de Investigație – Cornelia Cozonac, pentru predarea cursului.

Avantaje: Faptul că acest curs a fost predat de Directorul Centrului pentru Jurnalism de Investigație; Acesta ar putea alege anumiți studenți, pentru stagiul în cadrul Centrului, cu eventuală angajare ulterioară.

Numărul de beneficiari direcți: 92; dintre aceștia bărbați – 17, femei – 75.

Activitatea 3.2 Organizarea concursurilor anuale pentru cel mai bun articol despre corupție

Activitatea 3.3 Publicarea articolelor prezentate la concurs

Anunțul despre concurs a fost publicat în Buletinul Informativ al TI-Moldova, precum și în câteva ziare naționale.

Criteriile de evaluare ale articolelor au fost următoarele:

- Caracterul investigativ al informației;
- Calitatea argumentelor prezentate;
- Metoda etică de prezentare a informației;
- Dezvoltarea unei atitudini intolerante vizavi de corupție

20 reporteri au prezentat peste 100 de articole la concurs.

Pentru evaluarea articolelor prezentate la concurs, a fost creată o comisie, care includea un membru al TI-Moldova, ex-Președintele Uniunii Jurnaliștilor, fostul redactor-șef al ziarului „Moldova Suverană”, un jurnalist independent, Directorul Executiv al Filialei Naționale a postului radio „Europa Liberă”(Free Europe), precum și un judecător al Curții Supreme de Justiție.

Datorită faptului că, după evaluare, mai mulți participanți aveau rezultate similare(aceiași punctaj), comisia a decis să acorde un singur loc întâi (lui Pavel Păduraru de la ziarul „Timpul”), un loc doi (Liliei Gurez de la Agenția Infotag”) și două locuri trei (Mariei Rață de la ziarul „Jurnal de Chișinău și lui Alexandru Volcov de la ziarul „Vesti gagauzii”)

Ceremonia de înmânare a premiilor a fost organizată la restaurantul hotelului „Codru”:

Articolele prezentate pentru concurs au fost publicate în colecția de articole „Jurnaliștii împotriva Corupției”, vol. 6, editat în 500 exemplare. Publicația a fost distribuită în librării, precum și în cadrul atelierelor de lucru organizate de TI-Moldova.

Probleme: Câteva dintre articolele prezentat la concurs conțineau informație despre corupție, însă nu aveau caracter investigativ. În anumite cazuri, participanții au propus articole despre TI-Moldova. Acestea nu au fost incluse în concurs sau în publicație.

3.4 Participarea la conferințe internaționale

În 2009, personalul TI-Moldova a participat la trei evenimente internaționale:

- Întâlnirea regională a membrilor organizației Transparency International în Ohrid (Macedonia) – 2 persoane;
- Întâlnirea anuală a membrilor Transparency International în Berlin(Germania) – 2 persoane;
- Trainingul mondial al avocaților liniilor fierbinți anti-corupție în Berlin (Germania) – 2 persoane.

Secretariatul Transparency International a finanțat participarea personalului TI-Moldova în cadrul evenimentelor menționate anterior. Această contribuție a făcut posibilă economisirea fondurilor pentru 2010.

Indicatori pentru Rezultatul 3:	Planificat 2009	Realizat în 2009	Planificat 2007-2009
Numărul de concursuri organizate pentru jurnaliști de investigație	1	1	3
Numărul de ediții anuale „Artiștii împotriva corupției”	1	1	3
Numărul de cursuri organizate pentru jurnaliști	4	4	4
Numărul de studenți calificați	60	92	60

4. Activități adiționale la planul de lucru (în mare parte plătite din contul fondurilor economisite din linii bugetare, precum cheltuieli pentru publicații, transport, telefon/Internet, consultanți locali)

Activitatea 4.5 Efectuarea unui studiu despre punerea în aplicare a deciziilor Curții de Conturi

Studiul nu era prevăzut în planul de lucru al proiectului, fiind adăugat suplimentar la plan. Conform Acordului de colaborare semnat de TI-Moldova și Camera de Conturi(CdC), Directorul Cdc a solicitat organizației TI-Moldova să organizeze un chestionar între instituțiile publice, referitor la calitatea serviciilor prestate de CdC. Chestionarul a fost elaborat și propus, în urma eforturilor comune ale ambelor organizații. Pentru oferirea unei viziuni mai ample a eficienței audierilor /controlurilor organizate de CdC, TI-Moldova a suplimentat studiul prin monitorizarea activităților de implementare a deciziilor CdC. Studiul a revelat faptul că CdC, aflat sub presiunea Guvernului Comunist, nu a acționat în privința multiplelor abuzuri din partea Guvernării. În plus, deși în anumite cazuri, Camera de Conturi a stabilit încălcări ale legii, nici unul dintre reprezentanții instituțiilor publice monitorizate nu a fost penalizat corespunzător. După prezentarea studiului, Directorul CdC, doamna Ala Popescu a solicitat organizației TI-Moldova să continue monitorizarea acestei instituții pe scară largă.

Numărul de beneficiari (cititori): 874; dintre aceștia bărbați – 419, femei – 455.

Activitățile 4.2, 4.3 și 4.4 Organizarea expozițiilor de caricaturi anti-corupție

Au fost organizate trei expoziții de caricaturi anti-corupție:

- în Parcul Public „Ștefan cel Mare”;
- la teatrul “Satiricus”;
- la agenția de știri „InfoPrim Neo”.

În timpul expozițiilor, TI-Moldova a distribuit materiale promoționale (broșuri, postere, brelocuri, albume și calendare cu caricaturi).

Numărul de beneficiari: circa 2500; dintre aceștia bărbați – 1000, femei – 1500.

Activitatea 4.5 Organizarea unui concurs de eseuri pentru tineri “Viața fără corupție”

Concursul de eseuri a fost organizat în cadrul a două tabere de vară. Anunțul a fost făcut prin intermediul Departamentului Municipal pentru Educație. TI-Moldova a primit circa 60 de eseuri, care abordau la amenințarea viitorului tinerilor de către corupție. Unele dintre eseuri au fost scrise în versuri.

Câștigătorii au fost premiați cu enciclopedii, tricouri, albume cu caricaturi și materiale promoționale ale TI-Moldova.

Numărul de beneficiari: 62; dintre aceștia bărbați – 27, femei – 35.

Activitatea 4. Instruirea personalului TI-Moldova

Un training cu durata de o zi a fost organizat pentru personalul TI-Moldova în decembrie 2009. Subiectul trainingului a fost „Îmbunătățirea aptitudinilor de prezentare”. Trainingul a inclus sesiuni teoretice și practice, precum și un chestionar auto-evaluativ. Trainingul a fost finanțat de către compania „AXA Management Consulting” .

Numărul de beneficiari: 7;dintre aceștia bărbați – 2, femei – 5.

Indicatori ai rezultatelor proiectului:

Indicele de Pereceptere a Corupției pentru Republica Moldova a crescut de la 2,8 în 2007 la 3,3 în 2009.

Studiile efectuate de TI-Moldova arată și alte progrese: ¹

Intenția populației de a efectua plăți neoficiale a scăzut. Astfel, cota de respondenți care intenționează să efectueze plăți neoficiale în situații dificile a scăzut între oamenii de afaceri de la 80.5% în 2007 la 76.5% în 2009, iar între reprezentanții gospodăriilor casnice de la 75.9% în 2007 la 65.4% în 2009.

Credibilitatea mass-mediei s-a mărit. Conform aceluiași studii, cota reprezentanților gospodăriilor casnice, care consideră informația prezentată de mass-media despre corupție reală s-a mărit de la 40.3% în 2007 la 50% în 2009, iar cota oamenilor de afaceri – de la 38.5% la 55.2%.

Desigur, este dificilă demonstrarea faptului că, pe lângă efortul depus de instituțiile publice și alte ONG-uri, proiectul a avut un impact bine definit asupra indicatorilor rezultatelor, dar luând în considerație contribuția impunătoare a TI-Moldova în cadrul Raportului Național Anti-corupție, prin descrierea tuturor activităților organizate în țară, este ușor observabil că TI „cultivă” în mod cert intoleranța față de corupție în rândurile cetățenilor țării, ajută astfel Guvernul la formularea politicilor anti-corupție și susține jurnalismul de investigație.

	Oxfam Novib (Euro)	TI-S și Austwa rtiges Amt (Euro)	Fundația Soros în Moldova (Euro)	AED (USAID) (Euro)	Secretariatul RAI (Euro)	PNUD (Euro) Taxa rămasă pentru efectuare	Total (Euro)
Soldul de deschidere (1 ianuarie 2009)	39,932	201	0,0	0,0	0,0	1,001	41,134
Fonduri Oxfam Novib	137,928						137,928
Fonduri din partea altor finanțatori		43,890	7,189	3,247	3,824	0	58,150
Cheltuieli	90,629	44,091		3,247	3,824	59	141,850
Sold de finalizare (31 decembrie 2009)	87,231	0,0	7,189	0,0	0,0	942	95,362

II Secțiunea financiară

În conformitate cu reglementările TI-Moldova, activitățile în cadrul proiectelor implementate de către organizație sunt monitorizate de către Consiliul Coordonator al TI-Moldova. În 2009, punerea în aplicare a proiectului (planul de lucru, bugetul, raportul și rezultatele auditului) a fost discutată și adoptată în cadrul reuniunilor CC al TI-Moldova.

În prezent, TI-Moldova prezintă diverse forme de raportare a activităților sale Secretariatului TI, finanțatorilor, Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Inspectoratului Fiscal de Stat și Departamentului de Stat pentru Statistici.

¹ Perecepții și experiențe ale reprezentanților gospodăriilor casnice și ale oamenilor de afaceri, referitor la corupția în Republica Moldova, Transparency International – Moldova, 2007-2009

Bilanț (starea la 31 decembrie, 2009 , Euro)

Bunuri fixe			5302
Vehicule și echipamente de birou			
Bunuri curente			
Numerar la mână	95,362		
Numerar în mână	0,0		
Subvenții	56,656		
Stocuri	17,480		
Debitori și plăți anticipate	234		
Obligații curente: se achita în termen de un an		169,732	
Credite și dobânzi acumulate		45	
Valoarea netă curentă a bunurilor			169,687
Valoarea netă a bunurilor			174,989
Fonduri acumulate			
Planificat pt. Balanța Fondului General la 1 ianuarie 2010		174,989	
Plus valoarea pentru perioadă			174,989

Executarea bugetului în 2009 a fost fundamentată, considerând că pentru implementarea proiectului în 2010, Oxfam Novib a acordat, conform contractului, 80,000 euro dintr-un total de 110,000; astfel, TI-Moldova a fost nevoită să găsească sponsori suplimentari pentru implementarea proiectului. TI-Moldova cere permisiunea de a realoca suma de 27,500 euro economisiți din bugetul anului 2009 pentru bugetul anului 2010. Economisirea acestor fonduri a fost posibilă, datorită deciziei de a nu plăti efectuarea studiului „Corupție și criminalitate”(7700 euro), precum și economisirea cheltuielilor de transport (2,376 euro), arenda oficiului (3,837 euro), telefon, Internet, rechizite de birou, cheltuieli neprevăzute (2,376 euro). Alte costuri, referitor la marketing, publicitate a liniei fierbinți, publicarea Buletinului Informativ și organizarea conferinței au fost sponsorizate din bugetul proiectului ALAC.

Numele organizației: **Filiala "Transparency International-Moldova "**

Numele proiectului: **Societatea civilă împotriva Corupției**

Numărul NOVIB al proiectului: **MOL-503837-0005116, reference**

ECA-06-237

Bugetul pentru finanțarea solicitărilor sau rapoartelor schimbate

pentru perioada

01/01/2009 to 31/12/2009

Descrierea liniei bugetare	Bugetul operațional pentru	Cheltuieli anuale pentru 2009	Schimbări	Explicații

	2009			
Soldul de deschidere	39932	39932	0	
Venituri				
De la membri și contribuitori				
De la servicii și produse				
Rambursarea împrumuturilor				
Alte venituri				
- Venituri de la finanțatori				
Novib - Oxfam Olanda	77928	77928	0	
Alte venituri Oxfam				
Alți finanțatori:				
Etc.				
- interes				
- câștiguri ale ratelor de schimb/pierderi				
- diverse venituri				
B Venituri Totale	117860	117860	0	
Cheltuieli				
- Cheltuieli esențiale/administrare				
Cheltuieli ale personalului				
Plata pentru fondul social				
Taxe				
Materiale, inclusiv:				
Arenda oficiului				
Internet, cheltuieli telefonice				
<i>Ssusținerea programului:</i>				
Cheltuieli ale personalului				
Materiale				
Alte cheltuieli(de specificat)				
<i>Activitatea 1:” Societatea civilă și capacitatea acesteia de a rezista corupției”</i>				
1.1. Acordarea asistenței juridice pentru cetățenii care se confruntă cu problema corupției, centrul de vizită				
Consultanți locali (două cadre juridice – avocați full-time)	16000	15545	455	
Menținerea liniei fierbinți gratuite (0-800-10000)	1500	754	746	Fonduri de la ALAC ce au fost cheltuite
Marketing (producerea și crearea	2000	714	1286	Co-finanțat de

publicității, prin intermediul clipurilor video și audio, organizarea programelor audio-video, publicarea și distribuirea posterelor, broșurilor)				proiectul ALAC
1.2 Formarea formatorilor, menținerea unei rețele permanente de formatori care vor organiza ateliere anti-corupție în zonele rurale				
Consultanți legali (șase experți part-time în cadrul de lucru anti-corupție, etică în sectoarele publice și private, aspecte ale impozitării, achiziții publice, etc., majoritatea din partea TI-Moldova	2800	2800	0	
10 plăți selectate pentru stagii și subcontractate în onele rurale	2800	2765	35	
Formarea formatorilor (hotel, facilități pentru 20 persoane la fiecare training)	1000	615	385	Ministerul Educației a oferit spațiu liber pentru organizarea trainingului
1.3 Efectuarea unui studiu despre corupție și criminalitate				
Consultanți locali	1700	-	1700	
Subcontractant	4000	-	4000	
Redactarea și publicarea (1000 exemplare în limba română)	2000	-	2000	
1.4. Efectuarea unui studiu despre corupție în sectorul energetic				
Local consultants	2800	2800	0	
Subcontractant	4000	4002	-2	
Redactarea și publicarea (1000 exemplare în limba română)	2400	1232	1168	Studiul a fost redactat într-o versiune compactă, de 1400 exemplare, necesitând mai puține cheltuieli
1.5 Menținerea paginii web				
Consultanți locali	2400	2234	166	

Întreținerea paginii, servicii internet	1000	345	655	Co-finanțat de proiectul ALAC
1.6 Editarea și distribuirea Buletinului Informativ lunar al TI-Moldova				
Consultanți locali	2000	1981	19	
Tipărire	2400	424	1976	Co-finanțat de proiectul ALAC
Costuri de distribuție (corespondența și subcontractarea distribuitorilor din 17 regiuni)	2400	2638	-238	
1.7 Emisii radio-TV și programe anti-corupție radio, spoturi radio și video				
Subcontractanți	2400	103	2297	În 2009, un șir de canale TV locale și un canal central au fost de acord să ofere emisie gratuită pentru programele și clipurile video ale TI-Moldova
1.8 Editarea și distribuirea de materiale promoționale, cu un mesaj anti-corupție (tricouri, postere, calendare, reviste satirice)				
Subcontractanți	2400	1458	942	Co-finanțat de proiectul ALAC
2. Instituțiile de stat au participat la prevenirea corupției				
2.1 Participarea TI-Moldova în cadrul Grupului de Lucru pentru Monitorizarea Implementării Strategiei Naționale de Prevenire și				

Combatere a Corupției; Scrierea comentariilor referitor la lucrul efectuat de grup				
Consultanți locali	3840	3840	0	
2.2 Scrierea comentariilor despre proiecte de lege și alte acte normative, legate de prevenirea și combaterea corupției				
Consultanți locali	4160	4038	122	
2.3 Organizarea regulată a atelierelor de lucru pentru administrația publică locală la Academia de Administrație Publică și în localități				
Consultanți locali	1600	1660	-60	
Pauze de cafea	500	297	203	
2.4 Organizarea unei conferințe anti-corupție (cu publicarea discursurilor)				
Arenda oficiului, pauze de cafea, facilități, traducere, tipărire	4000	3017	983	Co-finanțat de proiectul ALAC
3. Jurnaliștii de investigație și-au îmbunătățit capacitățile de efectuare a investigațiilor în domeniul corupției				
3.1. Organizarea atelierelor extra curriculare în cadrul Universităților de jurnalism de investigație				
Consultanți locali	1600	1586	14	
3.2. Organizarea concursurilor anuale pentru cel mai bun articol despre corupție				
Consultant local	800	995	-195	
Premii acordate celor trei câștigători anuali (I loc – 200 dolari, inclusiv taxele, II loc – 150 dolari, 3 loc – 100 dolari; premiile se acordă după Recepția de nominalizare a câștigătorilor)	800	567	233	
Recepția de nominalizare a premianților	600	784	-184	
3.3 Publicarea edițiilor anticipate „Jurnaliștii împotriva Corupției”, inclusiv articolele prezentate pentru concurs (volumul 10)				

Redactarea, publicarea volumului (1000 exemplare)	2000	1711	289	
3.4 Participarea la conferințe internaționale, traininguri, întâlniri anuale și regionale ale TI				
Cheltuieli de transport	3200	824	2376	
4. Activități adiționale la planul de lucru				
4.1 Efectuarea unui studiu de implementare a deciziilor Camerei de Conturi	0	592	-592	
4.2 Expoziția caricaturilor anti-corupție în grădina publică Ștefan cel Mare	0	1031	-1031	
4.3 Expoziția caricaturilor anti-corupție la teatrul „Satiricus”	0	193	-193	
4.4 Expoziția caricaturilor anti-corupție la agenția de știri „Infoprim-Neo”	0	121	-121	
4.5 Concurs “Viața fără corupție”	0	206	-206	
4.6 Organizarea unui training pentru personalul TI-Moldova „Îmbunătățirea abilităților de prezentare”(oferit de compania consultativă „Consultare de management”	0	202	-202	
Management				
Telefon	1000	196	804	Co-finanțat de proiectul ALAC
Arenda oficiului	9560	5723	3837	Co-finanțat de proiectul ALAC
Diverse cheltuieli – internet, telefon, hârtie, rechizite etc.	2800	2159	641	
Echipament	1200	1086	114	
Director și contabil	16000	15998	2	
Audit	3200	1702	1498	
Cheltuieli neprevăzute	3000	1691	1309	
Investiții în bunuri fixe				
C Cheltuieli totale	117860	90629	27231	
D Soldul de închidere (A + B – C)	-	27231		

Bugetul total al TI-Moldova pentru anul 2010 este de 150,151 euro, inclusiv 120,681 euro pentru implementarea proiectului MOL – 503837-0005116 “Societatea Civilă împotriva Corupției” (buget format din 107,231 euro alocați de Oxfam Novib și 13,450 acordați de Fundația Soros din Moldova), precum și 29,470 euro din partea Auswartiges Amt. – proiectul „ALAC-Moldova”(Centrul de Susținere

și Consiliere Juridică), sponsorizat de Secretariatul TI

TI-Moldova
Proiect MOL 5-3837-0005116
Bugetul și planul de lucru
pentru 2010

Activitate	I Qr	II Qr	III Qr	IV Qr	Tipul cheltuielii	EUR
1. Îmbunătățirea abilității de combatere a corupției de către societatea civilă					TOTAL	43,780
1.1 Acordarea asistenței juridice cetățenilor care se confruntă cu fenomenul corupției: linia fierbinte, centrul pentru vizite	X	X	X	X	Consultanți locali	16,800
					Menținerea liniei fierbinți (0-800-10 000)	2,400
					Marketing (producerea și crearea publicității video și audio, organizarea programelor audio și video, producerea și distribuirea posterelor și broșurilor)	1,600
1.2 Formarea formatorilor, menținerea unei rețele permanente de stagiaari, ce vor organiza ateliere de lucru anti-corupție în zonele rurale			X	X	Consultanți locali (șase experți part-time în cadrul normativ anti-corupție, etică în sectoare publice și private, aspecte ale impozitării, achiziții publice, majoritatea din partea TI-Moldova)	3,000
					Plata a 10 stagiaari selectați și subcontractați în zonele rurale	2,800
					Pregătirea Stagiariilor (Hotel, cheltuieli zilnice, facilități pentru 20 persoane la fiecare training)	800
1.3 Menținerea paginii web	X	X	X	X	Consultant local (persoană TI)	3,000
					Menținerea paginii web, servicii internet	1,280
1.4 Redactarea și distribuirea Buletinului Lunar Informativ al Ti-Moldova	X	X	X	X	Consultant local	2,500
					Editare	2,400

					Costuri de distribuire (corespondența și subcontractarea distribuitorilor în 16 regiuni)	2,400
1.5 Emisii radio, TV și programe anti-corupție radio/spoturi radio și video	X	X	X	X	Subcontractanți	2,400
1.6 Crearea și distribuirea materialelor promoționale cu mesaje anti-corupție (tricouri, postere, calendare, reviste satirice)	X	X	X	X	Subcontractanți	2,400
2. Îmbunătățirea capacităților de colaborare a instituțiilor publice cu cetățenii, referitor la combaterea corupției					TOTAL	28,190
2.1 Implicarea TI-Moldova în lucrul Grupului pentru Monitorizarea Implementării Strategiei Naționale de Prevenire și Combatere a Corupției; Scrierea comentariilor despre lucrul grupului	X	X	X	X	Consultanți locali	3,840
2.2 Scrierea comentariilor despre proiecte de legi și alte acte normative, ce se referă la prevenirea și combaterea corupției	X	X	X	X	Consultanți locali	4,100
2.3 Efectuarea unui studiu despre sistemul de petiționare în instituțiile publice Redactarea și editarea rezultatelor, în cadrul unei broșuri	X	X			Consultanți locali Redactare și editare (1000 exemplare în română și 300 exemplare în engleză)	8,000
2.4 Efectuarea unui studiu despre perceperea conflictelor de interese în cadrul instituțiilor publice	X	X			Consultant local Subcontractant Redactare și publicare (1000 exemplare în limba română)	400 1450
2.5 Organizarea regulată a atelierelor de lucru pentru administrația publică centrală și locală			X	X	Consultanți locali	2,000

2.6 Monitorizarea implementării deciziilor Camerei de Conturi	X	X	X	X	Consultant local	4800
3. Jurnaliștii de investigație și-au îmbunătățit capacitățile de efectuare a investigațiilor etice, care se referă la corupție					TOTAL	8,080
3.1 Organizarea concursurilor anuale pentru cel mai bun articol despre corupție			X		Consultanți locali	800
					Premii pentru trei câștigători în fiecare an (I loc – 200 dolari, după achitarea taxelor)	800
					Recepția premiere, organizată pentru aproximativ 50 persoane	480
3.2 Redactarea edițiilor anuale „Jurnaliștii împotriva Corupție”, inclusiv articolele prezentate la concurs				X	Redactarea, publicarea cărții (700 exemplare)	2,000
3.3 Participarea la conferințe internaționale, traininguri, întâlniri anuale și regionale ale TI			X	X	Cheltuieli de transport	4,000
Management					TOTAL	31,521
					Telefon	1,000
					Arenda oficiului	10,000
					Cheltuieli diverse – Internet, telecom, hârtie, rechizite	2,400
					Echipament	1,121
Director și contabil						17,000
Audituri (pentru 2009 și 2010)						3,200
Cheltuieli neprevăzute						6,000
Total general						120,771

Toate plățile pentru personal includ taxe pe venit, contribuții sociale și Fondul de asigurări pentru sănătate, cuprinzând aproximativ 43% din total.

TOTAL 120,771 dintre care 80,000 euro – fonduri acordate de Oxfam Novib, conform contractului;
27,500 euro – fonduri economisite din bugetul anului 2009, 13,450 euro – fonduri acordate de Fundația Soros, care a acceptat să cofinanțeze două activități ale proiectului (marcate cu galben)

III. Obiective pentru viitor

În 2010, TI-Moldova va continua organizarea activităților sale obișnuite, având ca scop susținerea instituțiilor de stat în elaborarea și implementarea politicilor anti-corupție, inclusiv Strategia Națională de Anti-corupție, oferirea expertizei legislative, organizarea atelierelor de lucru, desfășurarea unei campanii extinse de informare publică referitor la pericolul corupției pentru dezvoltarea economică, politică și democratică a țării, precum și susținerea jurnalismului de investigație.

În calitate de think tank, TI-Moldova va efectua două studii în anul 2010: un studiu de percepere a conflictului de interese și un studiu al sistemului de petiționare în cadrul a 15 instituții publice. Pentru asigurarea unor rezultate bune ale studiului, vor fi utilizate și propunerile – implementat de instituțiile publice, TI-Moldova a convenit la un acord comun cu Grupul de Lucru pentru Monitorizarea Implementării Strategiei Naționale Anti-corupție; acordul menționează că rezultatele studiilor vor fi prezentate în cadrul unei întâlniri cu Grupul de Lucru, în cele 15 instituții publice. Concluziile studiului vor fi de asemenea incluse în Raportul Național despre implementarea Strategiei Naționale Anti-corupție pentru 2010.

Pe lângă activitățile sale cotidiene, TI-Moldova intenționează efectuarea unui proces de implicare profesională în cadrul monitorizării punerii în aplicare a politicilor anti-corupție în toate cele trei ramuri ale puterii din țară. Rezultatele monitorizării ar ajuta TI-Moldova să furnizeze informații organizațiilor internaționale / reprezentanțelor (Consiliul Europei, FMI, BM), care ar putea spori presiunea asupra celor trei ramuri ale puterii din Republica Moldova, pentru a reduce nivelul corupției. În calitate de membru al Grupului de lucru pentru monitorizarea punerii în aplicare a Strategiei Naționale Anticorupție și a Consiliului Național pentru Participare, TI-Moldova va pleda, de asemenea, pentru îmbunătățirea politicilor de prevenire a corupției.

TI-Moldova planifică aplicarea pentru obținerea unor fonduri, ce ar finanța proiectele care monitorizează politicile anti-corupție în aceste două domenii. Actualmente, un concept pentru proiectul „Edificarea Capacităților Parlamentului de Prevenire a Corupției” a fost elaborat. Proiectul include trei feluri de activități: Monitorizarea activității a două instituții care raportează Parlamentului Republicii Moldova – Camera de Conturi și Centrul pentru Drepturile Omului (activitatea avocatului parlamentar), precum și efectuarea expertizei actelor normative și organizarea trainingurilor, care abordează probleme similare referitor la comisiile parlamentare.

Un alt proiect este încă în proces de discuție. Ideea proiectului este monitorizarea executării deciziilor instanțelor de a pleda pentru o execuție mai rapidă a sentințelor.

V. Lecții învățate, probleme confruntate

Până în aprilie 2009, relația dintre Guvernul Republicii Moldova și TI-Moldova a avut un caracter oficial, în care TI-Moldova avea rolul unei agenții de gardă, aflată pe o poziție distantă și menținând un dialog constructiv cu instituțiile de stat. Totuși, în urma alegerilor parlamentare de pe 5 aprilie, Guvernul comunist a adoptat o poziție ostilă față de TI-Moldova și față de alte 15 ONG-uri care activează în domeniul drepturilor omului. În timp ce era analizat litigiul disputat în aprilie 2009, în urma alegerilor parlamentare din Moldova, instituțiile europene și internaționale și-au exprimat îngrijorarea vizavi de un număr de încălcări a drepturilor omului, iscând astfel o criză de încredere publică, care include, dar nu se limitează la tortura și reprimarea presei independente. Oficiul TI-Moldova a fost audiat de către Inspectoratul Fiscal, în privința unei eventuale implicări în finanțarea partidelor politice, fapt care nu a demonstrat nici o încălcare a legii. Ministerul Justiției a solicitat o

explicație scrisă referitor la măsurile luate de TI-Moldova pentru asigurarea ordinii publice în timpul manifestărilor violente din 7 aprilie, deși TI-Moldova nu este un organ de forță. Îngrijorările organizației TI-Moldova s-au amplificat, odată cu delegarea personalului Ministerului de Afaceri Interne pentru a verifica sistemul de alarmă al TI-Moldova în mod regulat (vizite neprevăzute). Atitudinea Guvernului a pus în pericol implementarea la timp a câtorva activități ale TI-Moldova. Astfel, autorul studiului despre corupție în sectorul energetic a fost pe punctul de a refuza participarea în cadrul proiectului, datorită mediului ostil din jurul organizației TI-Moldova.

Cu toate acestea, alegerile parlamentare repetate de pe data de 29 iulie 2009 s-au încheiat cu ocuparea locurilor din Parlament de către Alianța pentru Integrare Europeană, care a declarat dorința de a promova transparența în procesul decizional și de a colabora cu societatea civilă. Astfel, o atitudine de susținere asumată de către noul Guvern va permite TI-Moldova atingerea obiectivelor sale pentru anul 2010. Cu toate acestea, datorită faptului că alegerea președintelui țării de către Parlamentul Republicii Moldova a eșuat, vor avea loc alegeri parlamentare repetate în vara anului 2010.

Dacă Parlamentul și, în consecință, Guvernul format după alegerile repetate din 2010 vor demonstra disponibilitatea lor de a colabora cu societatea civilă, TI-Moldova va colabora prin furnizarea rezultatelor sale (comentarii cu privire la proiectele de legi, traininguri, rezultatele monitorizării), direct în cadrul instituțiilor publice.

În cazul în care după alegeri, atitudinea instituțiilor publice va fi ostilă față de societatea civilă, TI-Moldova își va promova realizările și va pleda pentru schimbare, prin intermediul unor organizații internaționale, precum Banca Mondială, FMI, Consiliul Europei, Grupul de lucru pentru monitorizarea punerii în aplicare a Strategiei Naționale Anticorupție, în cadrul căreia directorul executiv al TI-Moldova este vicepreședinte, precum și mass-media.

V. Concluzii din raportul de progres

În ansamblu, cu excepția studiului de corupție și criminalitate, întregul planul de lucru al TI-Moldova din anul 2009 a fost implementat și aprobat de către Consiliul Transparency International - Moldova. Cu permisiunea Oxfam Novib, fondurile necesare pentru efectuarea studiului asupra corupției și criminalității au fost transferate în bugetul pentru 2010. La planul de lucru al proiectului au fost adăugate o serie de activități. Printre acestea s-a numărat efectuarea unui studiu de punere în aplicare a deciziilor Curții de Conturi, un studiu despre calitatea serviciilor prestate de Camera de Conturi; organizarea expozițiilor de caricaturi anticorupție, organizarea unui concurs de eseuri pentru tineri și instruirea personalului TI-Moldova. Planul de lucru și bugetul pentru anul 2010 au fost aprobate de către Consiliul TI-Moldova.

Directorul executiv al TI-Moldova

Lilia Carasciuc